

Kāda loma starptautiskā tiesiskā sadarbībā ir Eiropas Savienībai?

Publicēts: 16.01.2020.

Viens no Eiropas Savienības uzdevumiem ir brīvas personu, preču, darbaspēka, kapitāla un pakalpojumu kustības veicināšana. Dalībai Eiropas Savienībā jānodrošina tās dalībvalstu iedzīvotāju mobilitāti un iesaistīšanos komerciāla rakstura aktivitātēs, kā arī to, lai Eiropas Savienībā personas un komersanti spētu vērsties tiesās un iestādēs citās dalībvalstīs tikpat vienkārši kā savas valsts tiesās un iestādēs. Dalībvalstu uzdevums Eiropas Savienības ietvaros ir tiesību un pārvaldes sistēmu atšķirību mazināšana, kā arī tādas starptautiskas tiesiskās sistēmas izveidošana, kurā sadarbības sarežģītība nebūtu šķērslis personām to tiesību īstenošanai un aizsardzībai citās valstīs. Tāpat viens no Eiropas Savienības mērķiem ir panākt to, lai dalībvalstu starpā pastāvētu brīva tiesu nolēmumu aprīte – lai vienas dalībvalsts nolēmums radītu tādas pašas sekas jebkurā citā dalībvalstī bez jebkādu papildu pasākumu veikšanas.

[Līguma par Eiropas Savienības darbību konsolidētās versijas](#) (ietver grozījumus, kas izdarīti ar Lisabonas Līgumu, kas parakstīts Lisabonā, 2007. gada 13. decembrī un stājies spēkā 2009. gada 1. decembrī) 3.nodaļas (Tiesu iestāžu sadarbība civillietās) V sadaļas (Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa) 67.panta 4.punkts paredz, ka „Savienība veicina tiesu iestāžu pieejamību, jo īpaši, piemērojot tiesas nolēmumu un ārpustiesas lēmumu savstarpējas atzišanas principu civillietās.”

Savukārt Līguma par Eiropas Savienības darbību 81.pants nosaka, kādi pasākumi aptverti ar jēdzienu „tiesu iestāžu sadarbība civillietās”, kā arī nosaka lēmumu pieņemšanas kārtību:

- „1. Savienība izvērs tiesu iestāžu sadarbību civillietās, kurās ir pārrobežu elementi, pamatojoties uz tiesas nolēmumu un ārpustiesas lēmumu savstarpējas atzišanas principu. Šāda sadarbība var ietvert pasākumus dalībvalstu normatīvo aktu tuvināšanai.
2. Piemērojot 1. punktu, Eiropas Parlaments un Padome saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru un jo īpaši tad, kad tas nepieciešams iekšējā tirgus pienācīgai darbībai, paredz pasākumus, kuru mērķis ir nodrošināt:
- a) tiesas nolēmumu un ārpustiesas lēmumu savstarpēju atzišanu un izpildi dalībvalstu starpā;
 - b) tiesas un ārpustiesas dokumentu pārrobežu izsniegšanu;
 - c) dalībvalstu piemērojamo tiesību saderību kolīziju normu un jurisdikcijas jautājumos;
 - d) sadarbību pierādījumu iegūšanā;
 - e) tiesu iestāžu efektīvu pieejamību;
 - f) šķēršļu likvidēšanu civillietu pienācīgai izskatīšanai, vajadzības gadījumā sekmējot dalībvalstīs piemērojamo civilprocesuālo normu saderību;
 - g) alternatīvu strīdu izšķiršanas metožu izstrādi;
 - h) atbalstu tiesnešu un tiesu iestāžu darbinieku mācībām.
3. Atkāpjoties no 2. punkta, pasākumus, kas attiecas uz tiem ģimenes tiesību aspektiem, kuriem ir pārrobežu ietekme, nosaka Padome, pieņemot lēmumu saskaņā ar īpašu likumdošanas procedūru. Padome pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu pieņem lēmumu vienprātīgi.

Padome pēc Komisijas priekšlikuma var pieņemt lēmumu, ar ko nosaka tos ģimenes tiesību aspektus, kuriem ir pārrobežu ietekme, uz kuriem var attiekties tiesību akti, kas pieņemti saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru. Padome pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu pieņem lēmumu vienprātīgi. Otrajā daļā minēto priekšlikumu dara zināmu valstu parlamentiem. Ja kāds valsts parlaments sešu mēnešu laikā pēc šādas paziņošanas iebilst pret minēto priekšlikumu, lēmumu nepieņem. Ja pret priekšlikumu neviens neiebilst, Padome var pieņemt minēto lēmumu.”

Papildu informācija par pārrobežu civiltiesisko sadarbību un tiesvedības iespējām pieejama Eiropas Komisijas sagatavotajā

materiālā „[Sabiedrībai adresēta rokasgrāmata par pārrobežu civilo tiesvedību Eiropas Savienībā](#)”, kā arī Eiropas Komisijas Tiesiskuma ģenerāldirektorāta [mājas lapas sadaļā Civiltiesības \(Civil Justice\)](#).

Atkāpe:

Amsterdamas līgumam ([Amsterdamas līgums, ar ko groza Līgumu par Eiropas Savienību, Eiropas kopienu dibināšanas līgumus un dažus ar tiem saistītus aktus \(1999\)](#)) ir pievienoti divi protokoli, kuri nosaka atsevišķu valstu tiesības izvēlēties, vai piedalīties atsevišķos ar līgumu par Eiropas Savienību un līgumu par Eiropas Savienības darbību noteiktajos pasākumos:

1. [Protokols par Apvienotās Karalistes un Īrijas nostāju](#) nosaka to tiesības izvēlēties, vai piedalīties pasākumos, kas attiecas uz dažu minēto līgumu noteikumu piemērošanu (Līguma par Eiropas Savienības darbību trešās daļas V sadaļa - Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa), tajā skaitā, arī starptautiskās tiesiskās sadarbības jomā civillietās. Minētā rezultātā, ikreiz, kad Eiropas Savienības līmenī plānots izstrādāt jaunu tiesību aktu starptautiskās tiesiskās sadarbības jomā civillietās, gan Apvienotai Karalistei, gan Īrijai jāpieņem lēmums, vai šis tiesību akts būs saistošs arī Apvienotajā Karalistē vai Īrijā.

2. [Protokols par Dānijas nostāju nosaka](#) to, ka Dānija nepiedalās nevienā pasākuma veikšanā, ko paredz Līguma par Eiropas Savienības darbību trešās daļas V sadaļa (Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa). Minētā rezultātā, Dānijai nav saistošs neviens Eiropas Savienības tiesību akts, kas attiecās uz starptautiskās tiesiskās sadarbības jomu civillietās. Tomēr Protokola 7.pants paredz izņēmumu no vispārīgā principa, kā rezultātā Dānija var pieņemt lēmumu atkāpties no Protokola noteikumiem un tomēr piemērot konkrēto Eiropas Savienības tiesību aktu.

Papildu informācija par Eiropas Savienības regulējuma starptautiskās tiesiskās sadarbības jomā civillietās saistošo raksturu Apvienotajā Karalistē, Īrijā un Dānijā atrodama pie informācijas par katru no regulas.

<https://www.tm.gov.lv/lv/kada-loma-starptautiska-tiesiska-sadarbiba-ir-eiropas-savienibai>